

فصل هشتم

مدل زراعتی

ازدواج حسینی
نیاز امروز

مدل زراعتی:

در این روش سخنران ابتدا در مرحله کاشت به بیان عوامل؛ زمینه‌ها و بسترهای مورد نیاز موضوع می‌پردازد و سپس در مرحله داشت مؤیدات و مراقبت‌های مورد نیاز ارائه می‌دهد و در پایان به تبیین نتایج و دستاوردهای موضوع می‌پردازد.

موضوع: ازدواج حسینی نیاز امروز

اهمیت طرح بحث:

انسان عاقل برای هر کار حساس و مهمی برنامه‌ریزی دقیق می‌کند تا حد امکان به خواسته‌هایش، برسد. یک معامله بزرگ و سرنوشت‌ساز یا یک قرارداد حیاتی یا انتخاب رشته تحصیلی در دانشگاه و بسیاری از کارهای مهم دیگر، همه و همه از این قاعده مستثنا نیستند و حتماً در مورد انجام کار و ثمربخش بودنش، باید برنامه‌ریزی و دقت خاص به خرج داد.

حقیقتاً ازدواج یک مرحله بسیار مهم و حساس در زندگی هر فرد

است و اگر کسی بخواهد به این مهم دست یابد تا بعد‌ها پیشیمان نشود و به اهداف عالی‌ه آن برسد، لازم است در مورد آن با مشاوران با تجربه مشورت کند. دین مبین اسلام در جایگاه بهترین مشاور و راهنما برای ازدواج، توصیه‌هایی دارد که عمل به آن می‌تواند ضمانت یک ازدواج سالم و ثمربخش را نوید دهد.

می‌کوشیم در این طرح بحث، «ازدواج» را با تشبیه به یک «زراعت مبارک و ثمربخش» در سه قسمت کاشت، داشت و برداشت توضیح دهیم.

۱. کاشت (سرمایه‌گذاری)

در مرحله کاشت به مواردی اشاره می‌شود که در آن، برای موضوع ازدواج، سرمایه‌گذاری می‌کنیم و مقدمات رسیدن به یک ازدواج مطلوب از نظر دین را فراهم می‌نماییم.

جوانی پاک

چرا جوانی پاک، یک سرمایه است؟

چون بر اساس سنت الهی:

«الْحَيِّثَاتُ لِلْحَيِّثِينَ وَالْحَيِّثُونَ لِلْحَيِّثَاتِ وَالطَّيِّبَاتُ

لِلطَّيِّبِينَ وَالطَّيِّبُونَ لِلطَّيِّبَاتِ؛^۱

زنان ناپاک از آن مردان ناپاک‌اند و مردان ناپاک نیز به زنان

ناپاک تعلق دارند و زنان پاک از آن مردان پاک و مردان پاک

از آن زنان پاک‌اند!»

سرمایه های طلایی جوان پاک:

الف) عفت

از بهترین سرمایه های دوران جوانی و قبل از ازدواج که حفظ آن برای رسیدن به رشد و کمال، حیاتی به نظر می رسد، «عفت» است^۲ که قرآن صراحتاً بدان امر فرموده است: «وَلَيْسَتَّعْفِيفِ الَّذِينَ لَا يَجِدُونَ نِكَاحًا حَتَّى يُغْنِيَهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ»^۳

و کسانی که امکانی برای ازدواج نمی یابند، باید پاک دامنی

پیشه کنند تا خداوند از فضل خود آنان را بی نیاز گرداند.

جوانی توأم با نشاط و شادابی و زیبایی است. بی معرفتی است اگر

جوان نسبت به این نعمت خدادادی بی توجه باشد و تشکری از

خالق زیبایی ها نکند. امیرالمؤمنین علیه السلام چه زیبا فرمودند:

«زَكَاةُ الْجَمَالِ الْعَفَافِ: زَكَاتُ زِيَابِي، پاك دامنی است.»^۴

در جوانی پاک بودن شیوه پیغمبری است

ورنه هر گبری به پیری می شود، پرهیزگار

ب) طاعت

قال رسول الله ﷺ: «إِنَّ أَحَبَّ الْخَلَائِقِ إِلَى اللَّهِ عَرَّوَجَلَ شَابٌ حَدَّثَ النَّسِينَ فِي صُورَةٍ حَسَنَةٍ جَعَلَ شَبَابَهُ وَجَمَالَهُ لِلَّهِ وَطَاعَتِهِ، ذَالِكَ الَّذِي يُبَاهِي بِهِ الرَّحْمَنُ مَلَائِكَتَهُ، يَقُولُ: هَذَا عَبْدِي حَقًّا»^۵

دوست داشتنی ترین مخلوقات پیش خداوند متعال، نوجوانی

است زیبارو، که جوانی و جمال خویش را، برای خداوند و

طاعتش قرار دهد. خداوند به چنین نوجوانی بفرشتگان می‌بالد و می‌فرماید: حقا که این نوجوان، بنده من است.»

ج) عبادت

«فَضْلُ الشَّابِّ الْعَابِدِ الَّذِي تَعَبَّدَ فِي صِبَاهُ عَلَى الشَّيْخِ الَّذِي تَعَبَّدَ بَعْدَ مَا كَبُرَتْ سِنُّهُ كَفَضْلِ الْمُرْسَلِينَ عَلَى سَائِرِ النَّاسِ؛^۶ برتری جوان عابدی که در کمی سنش بندگی ورزد بر پیروی که پس از سالمندی رو به بندگی آرد همچون برتری پیامبران بر دیگر مردم است.»

د) علمیت

«لَسْتُ أَحِبُّ أَنْ أَرَى الشَّابَّ مِنْكُمْ إِلَّا غَادِيًّا فِي حَالَيْنِ: إِمَّا عَالِمًا أَوْ مُتَعَلِّمًا، فَإِنْ لَمْ يَفْعَلْ فَرَطَ، فَإِنْ فَرَطَ ضَيَّعَ، وَإِنْ ضَيَّعَ أَثِمَّ، وَإِنْ أَثِمَّ سَكَنَ النَّارَ الَّذِي بَعَثَ مُحَمَّدًا بِالْحَقِّ؛^۷ دوست ندارم جوانان شمارا جز در دو حالت ببینم: دانشمند یا دانش‌اندوز. اگر جوانی چنین نکند، کوتاهی کرده و اگر کوتاهی کرد، تباه ساخته و اگر تباه ساخت، گناه کرده است و اگر گناه کند، سوگند به آن‌کسی که محمد را به حق برانگیخت، دوزخ نشین خواهد شد.»

ه) اخلاق نیکو

یکی از مهم‌ترین پاکی‌ها، طاهر بودن از اخلاق سیئه است. «إِعْلَمِي أَنَّ الشَّابَّ الْحَسَنَ الْخُلُقِ مِفْتَاحٌ لِلْخَيْرِ، مِغْلَاقٌ لِلشَّرِّ وَإِنَّ الشَّابَّ الشَّحِيحَ الْخُلُقِ مِغْلَاقٌ لِلْخَيْرِ مِفْتَاحٌ لِلشَّرِّ؛^۸

بدان که جوان خوش اخلاق، کلید خوبی ها و قفل بدی ها است
و جوان بداخلاق، قفل خوبی ها و کلید بدی ها است.

انتخاب پاک^۱

هر انتخابی اگر بر اساس ملاک های دین، مشورت با صاحبان
عقل و توکل و توسل انجام شود، انتخابی پاک خواهد بود.

ملاک های انتخاب پاک

الف) تدبیر و دین داری

قَالَ أَبُو جَعْفَرٍ ع «أَتَى رَجُلٌ النَّبِيَّ ص يَسْتَأْمِرُهُ فِي النِّكَاحِ
فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ ص انْكِحْ وَعَلَيْكَ بِذَاتِ الدِّينِ تَرِبَتْ
يَدَاكَ؛^۱

مردی نزد پیامبر ص آمد تا درباره ازدواج با آن حضرت مشورت
کند. پیامبر اسلام به او فرمودند: آری ازدواج کن و بر توباد به
همسری که دین مدار باشد خدا خیرت دهد.

ب) اخلاق نیکو

«كَتَبْتُ إِلَى أَبِي الْحَسَنِ الرِّضَا ع أَنَّ لِي قَرَابَةً قَدْ خَطَبَ إِلَيَّ وَ
فِي خُلُقِهِ شَيْءٌ فَقَالَ لَا تَزَوِّجْهُ إِنْ كَانَ سَيِّئَ الْخُلُقِ؛^{۱۱}

به امام رضا ع طی نامه ای نوشتم که یکی از بستگانم دختر
مرا خواستگاری کرده و کمی تندخواست است... در پاسخ فرمود:

اگر اخلاقش خوب نیست به او زن مده.

«كَتَبْتُ إِلَى أَبِي جَعْفَرٍ ع فِي التَّرْوِيجِ فَأَتَانِي كِتَابُهُ بِخَطْبِهِ: قَالَ
رَسُولُ اللَّهِ ص - إِذَا جَاءَكُمْ مَنْ تَرْضَوْنَ خُلُقَهُ وَدِينَهُ فَرَوْجُوهُ

إِلَّا تَفْعَلُوهُ تَكُنْ فِتْنَةٌ فِي الْأَرْضِ وَفَسَادٌ كَبِيرٌ^{۱۲}

با امام باقر علیه السلام در مورد ازدواج مکاتبه کردم، در پاسخ فرمود: رسول صلی الله علیه و آله فرمود: اگر کسی که از اخلاق و دینش رضایت دارید، به خواستگاری آمد، به ازدواج درآورید و اگر این چنین نکنید، فتنه‌ای در زمین و فساد بزرگ می‌شود.

ج) شرافت خانوادگی

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِيَّاكُمْ وَخَضِرَاءَ الدِّمَنِ قَيْلَ يَا رَسُولَ

اللَّهِ وَمَنْ خَضِرَاءَ الدِّمَنِ قَالَ الْمَرْأَةُ الْحَسَنَاءُ فِي مَنَابِتِ السَّوَاءِ^{۱۳}

از «خضراء الدمن» پرهیزید، عرض شد مقصود چیست؟ فرمود: زن زیبا که در خانواده بد و پلید متولد شود.

د) کفویت

نزدیک بودن شرایط اعتقادی، مالی، فرهنگی، خانوادگی و ... می‌تواند در جلوگیری از به وجود آمدن بسیاری از مشکلات، مؤثر باشد.

سمعت أبا عبد الله عليه السلام يقول لرجل من الشيعة: «أنتم الطيبون و

نساؤكم الطيبات.»^{۱۴}

ذره‌ای که در همه ارض و سماست

جنس خود را همچو کاه و کهرباست

ناریان مر ناریان را جاذبند

نوریان مر نوریان را طالب‌اند

ارتباط پاک (صحیح)

یکی از تأثیرگذارترین کارها و برنامه‌ها در شکل‌گیری شخصیت فردی و اجتماعی افراد، شیوه ارتباط آن‌ها با خود، خدا و دیگران است. هر قدر فرد نسبت به این ارتباط‌ها دقت بیشتری به خرج دهد، در نتیجه شخصیت متوازن‌تر و متعادل‌تری پدید می‌آید که در ازدواج بسیار کاربردی و مهم است.

انواع ارتباط پاک

۱- با خود

کسی می‌تواند ارتباط خوبی با خودش برقرار کند که بتواند فهم درستی از جایگاه خودش در عالم هستی داشته باشد. بداند خودش کیست؟^{۱۵} خدایش کیست؟^{۱۶} در کجا زندگی می‌کند (دنیا)؟^{۱۷} راهنما و راهزنش کیست؟^{۱۸} در نهایت به کجا خواهد رفت؟^{۱۹} کسی که توانسته باشد به این سؤالات پاسخ‌های درستی بدهد، در واقع در ارتباط با خود و فهم جایگاهش دچار اشتباه نمی‌شود و می‌تواند با برنامه‌ریزی صحیح به خوبی از توانمندی‌ها و فرصت‌هایش بهره‌بردار شود.

۲- با خدا

ارتباط صحیح با خداوند از طریق:

■ نماز

«الَّذِينَ هُمْ عَلَى صَلَاتِهِمْ دَائِمُونَ»^{۲۰}

آن‌ها که نمازها را پیوسته بجا می‌آورند.»

«وَالَّذِينَ هُمْ عَلَى صَلَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ»^{۲۱}

و آن‌ها که بر نماز مواظبت دارند.»

■ دعا

عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «الدُّعَاءُ مُخُ الْعِبَادَةِ»^{۲۲}

پیامبر اسلام فرمودند: دعا مغزو درون مایه‌ی عبادت است.

■ توبه

«إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ»^{۲۳}

خداوند، توبه‌کنندگان را دوست دارد و پاکان را (نیز) دوست دارد.

■ یادآوری نعمت‌ها

«وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا وَاذْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ»^{۲۴}

و همگی به ریسمان خدا [قرآن و اسلام و هرگونه وسیله وحدت]، چنگ زبید و پراکنده نشوید! و نعمت (بزرگ) خدا را بر خود، به یاد آرید.

۳- با اهل بیت (علیهم‌السلام)

الف) معرفت

وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَا يَنْتَفِعُ عَبْدٌ بِعَمَلِهِ إِلَّا بِمَعْرِفَتِنَا»^{۲۵}

به آن‌که جانم به دست اوست! کسی از عملش سود نبرد مگر به واسطه معرفت خاندان رسالت.

ب) محبت

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: لَا تَزُولُ قَدَمَا عَبْدٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ حَتَّى يُسْأَلَ عَنْ أَرْبَعٍ عَنْ عُمُرِهِ فِيمَا أَفْتَاهُ وَشَبَابِهِ فِيمَا أَبْلَاهُ وَعَنْ

مَالِهِ مِنْ أَيْنَ كَسَبَهُ وَفِيمَا أَنْفَقَهُ وَعَنْ حُبِّنَا أَهْلَ الْبَيْتِ؛^{۲۶}
 رسول خدا ﷺ فرمود در روز قیامت بنده‌ای گام بر ندارد تا
 از چهار چیز پرسش شود از عمرش که در چه گذرانده و از
 جوانی اش که در چه بسررسانده و از مالش که از کجا آورده
 و از دوستی ما خانواده.

ج) اطاعت

عَلَى ﷺ: مَنْ أَحَبَّنَا فَلْيَعْمَلْ بِعَمَلِنَا وَيَسْتَعِينِ بِالْوَرَعِ؛^{۲۷}
 هر که ما را دوست دارد باید چون ما کردار کند و از پارسایی
 مدد جوید.

۴- با دیگران

الف) ارتباط با والدین

«وَأَخْفِضْ لَهُمَا جَنَاحَ الذُّلِّ مِنَ الرَّحْمَةِ وَقُلْ رَبِّ ارْحَمْهُمَا كَمَا
 رَبَّيَانِي صَغِيرًا؛^{۲۸}
 و باله‌ای تواضع خویش را از محبت و لطف، در برابر آنان فرود
 آر! و بگو: پروردگارا! همان‌گونه که آن‌ها مرا در کوچکی تربیت
 کردند، مشمول رحمتشان قرار ده.

ب) ارتباط با دوستان

قَالَ عَلَى ﷺ: «أَحِبِّ الْإِخْوَانَ عَلَى قَدْرِ التَّقْوَى؛^{۲۹}
 دوستی‌ات را به میزان تقوای او تنظیم کن.
 قَالَ الصَّادِقُ ﷺ: اخَذَ زَانٌ تُوَاخِي مَنْ أَرَادَكَ لِيَطْمَعِ أَوْ خَوْفٍ
 أَوْ مَيْلٍ أَوْ مَالٍ أَوْ أَكَلٍ أَوْ شُرْبٍ وَاطْلُبْ مُوَاحَاةَ الْأَتْقِيَاءِ وَلَوْ فِي
 ظُلُمَاتِ الْأَرْضِ وَإِنْ أَفْتَيْتَ عُمُرَكَ فِي ظَلَمِهِمْ؛^{۳۰}

پرهیزکن از برادری و رفاقت کسی که روی طمع یا ترس یا تمایلات نفسانی یا مال یا برای خوردن و آشامیدن یا توفیق و برادری می شود و کوشش کن که: برادری از پرهیزکاران با حقیقت پیدا کنی، اگرچه در طلب او به زحمت بسیار دچار گردی؛ و اگرچه او در جای دور و در ظلمات زمین باشد و اگر عمرت را در راه یافتنش صرف کنی.

ج) ارتباط با فامیل

«صِلَّةُ الرَّحِمِ تُدْرِزُ النَّعْمَ وَتَدْفَعُ التَّقَمَّ:»^{۳۱}

صله رحم، موجب ریزش نعمت ها و دور شدن بلاهاست.

د) ارتباط با همسایه

«وَالْجَارِ ذِي الْقُرْبَىٰ وَالْجَارِ الْمُجْتَبِ...»^{۳۲}

قرآن کریم می فرماید: احسان کنید به همسایه نزدیک و همسایه دور و

ه) ارتباط با علما

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «مَجَالِسَةُ أَهْلِ الدِّينِ شَرَفُ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ:»^{۳۳}

هم نشینی با علما شرف دنیا و آخرت است.

داشت

۱. مراقبت از جوانی پاک
۲. مراقبت از انتخاب پاک
۳. مراقبت از ارتباط پاک

برداشت

۱. نسل دعاگو

قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: «إِذَا مَاتَ الْمُؤْمِنُ انْقَطَعَ عَمَلُهُ إِلَّا مِنْ ثَلَاثٍ صَدَقَةٍ جَارِيَةٍ أَوْ عِلْمٍ يُنْتَفَعُ بِهِ أَوْ وَلَدٍ صَالِحٍ يَدْعُو لَهُ»؛^{۳۴}

پیامبر اسلام فرمودند: هرگاه مؤمنی می میرد، عملش قطع می شود مگر در سه مورد: صدقه جاری، علمی که به دیگران سود می رساند و فرزند صالحی که زمینه ساز دعای خیر برای والدین می شود.

۲. زندگی سالم

«يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا عَلَيْكُمْ أَنْفُسِكُمْ لَا تَضُرُّكُمْ مَنْ ضَلَّ إِذَا اهْتَدَيْتُمْ إِلَى اللَّهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعًا فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ»؛^{۳۵}

ای کسانی که ایمان آورده اید! مراقب خود باشید! اگر شما هدایت یافته اید، گمراهی کسانی که گمراه شده اند، به شما زیانی نمی رساند. بازگشت همه شما به سوی خداست و شمارا از آنچه عمل می کردید، آگاه می سازد.»

۳. آخرت آباد

«إِنَّمَا كَانَ قَوْلَ الْمُؤْمِنِينَ إِذَا دُعُوا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ أَنْ يَقُولُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ»؛^{۳۶}

سخن مؤمنان، هنگامی که به سوی خدا و رسولش دعوت شوند تا میان آنان داوری کند، تنها این است که می گویند: «شنیدیم و اطاعت کردیم!» و این ها همان رستگاران واقعی هستند.»

خلاصه:

در مورد ازدواج حسینی در سه مرحله بحث می‌کنیم. مرحله کاشت که به جوانی، انتخاب و ارتباط پاک اشاره می‌کنیم. در مرحله داشت، مراقبت از جوانی، مراقبت از انتخاب پاک و مراقبت از ارتباط پاک را توضیح می‌دهیم. در مرحله برداشت، نسل دعاگو، زندگی سالم و آخرت آباد را به عنوان نتیجه یک ازدواج حسینی عرض می‌کنیم.

۱. نور، ۲۶.
۲. داستان ازدواج پدر مقدس اردبیلی در اینجا مناسب به نظر می‌رسد.
۳. نور، ۳۳.
۳. مستدرک الوسائل و مستنبط المسائل، ج ۷ / ۴۶ / ۱۶ - باب نوادر ما يتعلق بأبواب ما تجب فيه الزكاة و ما تستحب ... ص ۴۴.
۴. جامع الأخبار (لشعيري)، ص ۷۳.
۵. نهج الفصاحة ص ۵۸۸، ح ۲۰۵۰.
۶. امالی (طوسی) ص ۳۰۳، ح ۶۰۴.
۷. امالی (طوسی) ص ۳۰۲، ح ۵۹۸.
۸. لازم به یادآوری است که طرح بحث ارائه شده، صرفاً مهندسی بحث بوده و جهت تکمیل و پرورش بیشتر نیاز به مستندسازی و تهیه محتوای متناسب با هر بخش از قبیل: آیات و روایات، شعر و داستان، مثال و تشبیه و ... دارد.
۹. الکافی (ط - الإسلامية) / ج ۵ / ۳۳۲ / باب فضل من تزوج ذات دین و کراهه من تزوج للمال ص ۳۳۲.
۱۰. الکافی (ط - الإسلامية) / ج ۵ / ۵۶۳ / باب نوادر ... ص ۵۵۴.
۱۱. الکافی (ط - الإسلامية)، ج ۵، ص ۳۴۷.
۱۲. الفقه المنسوب إلى الإمام الرضا ﷺ / ۲۳۴ / ۳۲ باب النکاح و المتعة و الرضاع.
۱۳. الکافی (ط - الإسلامية) / ج ۸ / ۲۱۳ / حدیث الصیحة ... ص ۲۰۹.
۱۴. قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَنْ عَرَفَ نَفْسَهُ فَقَدْ عَرَفَ رَبَّهُ. مصباح الشریعة / ۱۳ / الباب الخامس في العلم .
۱۵. إِنَّ أَفْضَلَ الْفَرَائِضِ وَأَوْجَبَهَا عَلَى الْإِنْسَانِ مَعْرِفَةُ الرَّبِّ وَالْإِقْرَارُ لَهُ بِالْعُبُودِيَّةِ. كفاية الأثر في النص على الأئمة الإثني عشر / ۲۶۲ / باب ما جاء عن جعفر بن محمد ﷺ مما يوافق هذه الأخبار و نصه على ابنه موسى ﷺ.
۱۶. قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ﷺ: مَنْ عَرَفَ اللَّهَ خَافَ اللَّهَ وَ مَنْ خَافَ اللَّهَ سَخَتْ نَفْسُهُ عَنِ الدُّنْيَا. الکافی (ط - الإسلامية) / ج ۲ / ۶۸ / باب الخوف و الرجاء ... ص ۶۷.
۱۷. قال رسول الله ﷺ: من مات و لم يعرف إمام زمانه مات ميتة جاهلية كافي (ط - دار الحديث) / ج ۶ / ۱۲۳ / ۱۸ - باب بدء الأذان و الإقامة و فضلها و ثوابها ... ص ۱۱۶ وَ كَذَلِكَ جَعَلْنَا لِكُلِّ نَبِيٍّ عَدُوًّا شَيَاطِينَ الْإِنْسِ وَالْجِنِّ يُوحِي بَعْضُهُمْ إِلَى بَعْضٍ زُخْرُفَ الْقَوْلِ غُرُورًا. انعام، ۱۱۲
۱۸. اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ لِيَجْمَعَنَّكُمْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ لَا رَيْبَ فِيهِ وَ مَنْ أَصْدَقُ مِنَ اللَّهِ حَدِيثًا.

- نساء، ٨٧.
١٩. المعارج، ٢٣.
٢٠. المعارج، ٣٤.
٢١. وسائل الشيعة / ج٧ / ٢٧ / ٢ - باب استحباب الإكثار من الدعاء ... ص ٢.
٢٢. بقره، ٢٢٢.
٢٣. آل عمران، ١٠٣.
٢٤. الأمالي (للمفيد) / النص / ١٣ / المجلس الثاني.
٢٥. الأمالي (للمصنوع) / النص / ٣٩ / المجلس العاشر.
٢٦. تحف العقول / النص / ١٠٤ / آدابه ع لأصحابه وهي أربعمائة باب للدين والدنيا ... ص ١٠.
٢٧. سورة الإسراء، ٢٤.
٢٨. تحف العقول، النص، ص ٣٦٨.
٢٩. مصباح الشريعة، ص ١٥٠.
٣٠. شرح آقا جمال الدين خوانساري برغررالحكم ودررالكلم ج ٤، ص ٢٠٤، ح ٥٨٣٦.
٣١. نساء، ٣٦.
٣٢. الكافي (ط - الإسلامية)؛ ج ١؛ ص ٣٩.
٣٣. عوالي اللئالي العزيزية في الأحاديث الدينية / ج ٢ / ٥٣ / المسلك الرابع في أحاديث رواها الشيخ العلامة الفهامة خاتمة المجتهدين شرف الملة والحق والدين أبي [أبو] عبد الله المقداد بن عبد الله السيوري الأسدي تغمده الله برضوانه ... ص ٣.
٣٤. مائدة، ١٠٥.
٣٥. نور، ٥١.